

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Place: Towards a Geophilosophy of Photography

Shobeiri, S.A.

Citation

Shobeiri, S. A. (2018, January 24). *Place: Towards a Geophilosophy of Photography*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/59754>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/59754>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/59754> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Shobeiri, S.A.

Title: Place: Towards a Geophilosophy of Photography

Issue Date: 2018-01-24

Nederlandse Samenvatting

In dit onderzoek laat ik zien hoe een *close reading* van het medium fotografie, met gebruik van perspectieven uit de geografie en de filosofie, nieuw licht kan werpen op een ruimtelijk-temporele interpretatie van het concept ‘plaats’ (place). Om dit te bewerkstelligen breekt dit onderzoek de hoofdelementen van de fotografie op in zes onderdelen: de fotograaf, de camera, de foto, het fotografische beeld, de toeschouwer en het fotografiegenre. Vervolgens onderzoekt het elk van deze onderdelen via het concept plaats. Hoofdstuk Een van dit proefschrift stelt dat het lichaam van de fotograaf kan worden getypeerd als dat wat Casey een “lived place” noemt: zowel een “lived body” (Leib) als een fysiek lichaam (Körper). Dit concept benadrukt dat het lichaam niet slechts een actieve wisselwerking aangaat met haar ruimtelijke omgeving, maar dat het als fysiek object ook noodzakelijkerwijs op een passieve wijze samenhangt met andere objecten in haar omgeving. Het lichaam van de fotograaf, als “lived place,” voegt voortdurend een element van passiviteit toe aan haar actieve ruimtelijke aanwezigheid. Hierdoor is het lichaam tegelijkertijd statisch en dynamisch, stilstaand en bewegend, en blijft het altijd enigszins inactief in relatie tot haar ruimtelijke omgeving. In dit eerste hoofdstuk stel ik daarom dat het lichaam van de fotograaf, als een “lived place,” nooit een vaste plaats in haar ruimtelijke omgeving inneemt, maar altijd verwickeld is in een constant proces van verbinding en vervreemding, [belonging and disruption], en zo voortdurend op een passieve manier ingrijpt in haar ruimtelijke omgeving.

In het tweede hoofdstuk stel ik dit dat de fotocamera niet alleen een specifiek deel van tijd en ruimte selecteert, maar ook ingrijpt in het proces van fotograferen door passief af te wachten. Om deze passieve tussenkomst toe te lichten maakt dit hoofdstuk gebruik van Susan Collins’ gepixeleerde foto. Hiermee laat het zien dat het fotografisch subject nooit volledig passief kan blijven, ondanks de passiviteit van de camera bij het registreren van de blootgelegde werkelijkheid. Enerzijds tonen de onleesbare pixels van Collins’ foto de temporalisatie van het “space continuum” aan: een ruimtelijke dimensie die ooit ontdekt en vereeuwigd is door de camera. Anderzijds betuigen deze pixels de verruimtelijking [spatialization] van het Barthesiaanse “that-has-been”: het unieke bestaan van het waarneembare referentiepunt in de tijd. Zodoende stel ik in hoofdstuk twee dat de fotocamera een *contingente plaats* vormt, waarbinnen het ‘ruimtelijk continuüm’ onderhevig wordt gesteld aan tijd en het “that-has-been” aan ruimtelijke presentatie: een plek waarbinnen de mogelijkheid tot een onbepaalde relatie ten opzichte van het waarneembare wordt geboren.

Het derde hoofdstuk van dit proefschrift benadrukt de veerkrachtigheid van de foto als een object dat doorlopend onderhevig is aan verandering door de verschillende manieren waarop het gereproduceerd en gedistribueerd wordt. Op deze manier stel ik dat foto's, als objecten, als losse bladeren zijn, die zich voortdurend kunnen bewegen langs mensen en plekken. De foto is net zozeer thuis op de plek waar hij zich bevindt, als dat hij verplaatsbaar is naar andere locaties. Met behulp van het Foucauldiaanse concept "heterotopic place" en het Deleuziaanse "smooth space" stelt dit hoofdstuk dat foto's op (de ruimte van) het internet bovendien functioneren als niet-lokaliseerbare plaatsen, die onderhevig zijn aan ontelbare multidirectionele en nomadische bewegingen. Als laatste beargumenteert dit hoofdstuk dat de foto in de "smooth space" van het internet een plaatseloze plaats is ("placeless place"), waarvan distributierichtingen en oorspronkelijke locaties absoluut niet te traceren zijn.

In het vierde hoofdstuk van dit proefschrift verschuift het onderzoeksperspectief van het lichaam van de foto naar het foto-oppervlak, met als doel de ruimtelijke eigenschappen van de fotografische plaats te onderzoeken: een visuele plaats die in de foto zit ingesloten als beeld. Om dit te bereiken beschouwt dit hoofdstuk het fotografisch kader [frame] als een uitsnede dat een "blind veld" uitsluit: dat wat opgenomen had kunnen worden, maar uiteindelijk is buitengesloten van het fotografisch beeld. Om het belang van dit blinde veld voor het fotografisch beeld te benadrukken, bekijkt dit hoofdstuk zowel een fotografische plaats met een maximaal blind veld als een met een minimaal blind veld. Dit hoofdstuk suggereert als eerste dat de maximalisatie van het blinde veld kan bijdragen aan het destabiliseren van de ruimtelijke lezing van het fotografische beeld, wat resulteert in een vervreemde fotografische plaats. Als tweede toont dit hoofdstuk aan dat de minimalisatie van het blinde veld ons in staat stelt de ruimtelijke samenstelling van een oneindige universum voor te stellen: zo ontstaat een heimelijke of herkenbare fotografische plaats. Als laatste stel ik in dit hoofdstuk dat het blinde veld – ongeacht de gemanifesteerde maximalisatie of minimalisatie – de foto kan omvormen tot een *liminal place*, die dat wat binnen het fotografisch kader gesloten ligt zowel kan ondersteunen als afbreken, herkenbaar maken en vervreemden.

Het vijfde hoofdstuk van dit proefschrift onderzoekt hoe het insluiten van de toeschouwer binnen de fotografische handeling het concept van plaats – als dat wat buiten alle tijd en locaties overblijft – kan ondersteunen. Door het belichten van de confronterende aspecten van het concept plaats, beargumenteert dit hoofdstuk als eerste dat een plaats kan worden getypeerd als het moment van treffen dat een kortstondige aanwezigheid vormt in een bepaald proces. Vervolgens onderzoekt dit hoofdstuk Azoulay's formulering van "the event of photography"

als een potentieel treffen en van de “universal spectator” als een persoon die aan de toekomst toebehoort. Dit hoofdstuk suggereert daarmee dat het treffen tussen de toeschouwer en de foto een definitie van plaats opwerpt waarbij het ontglipt aan een blijvend bestaan binnen een bepaalde tijd en ruimte. Daarom stel ik dat het vergankelijke en tegelijkertijd voortdurende treffen tussen de foto en de toeschouwer zich manifesteert als een *event-place*: een plaats die altijd procesmatig aanwezig is binnen de tijd, niet valt te reduceren tot één locatie en vergankelijk is in relatie tot zijn verschijning.

In het zesde hoofdstuk laat dit proefschrift zien dat één specifiek fotografisch genre – *aftermath photography* – fysieke plaatsen naar fotografische plaatsen vertaalt met als expliciet doel een bepaalde inhoud over te brengen. Door de relatie tussen landschap en plaats te onderzoeken, beargumenteert dit hoofdstuk als eerste dat een specifieke plaats op de wereld kan communiceren met mensen. Dit noem ik de *agency of place*: het relationele effect dat een fotograaf naar een bepaalde, specifieke ruimte lokt (met al zijn toebehorende geschiedenissen), en niet naar een andere. Door over te schakelen van fysieke plaatsen in de wereld naar de fotografische wereld laat dit hoofdstuk zien dat *aftermath photography* het landschapsgenre specifiek inzet om de handeling van het kijken naar een fotografisch beeld te verlengen. Door toeschouwers uit te nodigen om langer naar het beeld te kijken en hen tegelijkertijd te vertellen dat er niets te zien is, creëert dit specifieke genre een spookachtig effect mede dankzij het onomkeerbare tijdelijke element van fotografie [the temporal irreversability of photography]. Dit hoofdstuk stelt echter dat het spookachtige effect van *aftermath photography* niet alleen voortkomt uit het beeld zelf, maar ook uit het bij- of onderschrift, dat een onzichtbare gebeurtenis op de foto projecteert. Als laatste suggereert dit hoofdstuk dat wanneer *aftermath photography* de toeschouwer klem zet tussen foto en bijschrift, dit als doel heeft de noodzakelijkheid van plaats te benadrukken: het dringende verlangen naar een gedachtenis aan, en oordeel over, hetgeen dat onuitgedrukt en tegelijkertijd onvergetelijk aanwezig gesteld is binnen de foto. In dit zesde hoofdstuk stel ik daarom dat de kentering van een fysieke plaats naar een fotografische plaats – binnen het genre van de *aftermath photography* – laat zien dat de *agency of place* binnen de foto verandert in de noodzakelijkheid van plaats (“the exigency of place”).

Samen vormen de voornoemde invalshoeken een geofilosofische lezing van de fotografie, waarbinnen het concept plaats (place) net zo abstract, onwaarneembaar, ongrijpbaar en onbehandelbaar is als het concept ruimte (space). Dankzij een driehoeksmeting van de

gebieden fotografie, geografie en filosofie weet dit onderzoek daarmee Casey's bekende uitspraak te bevestigen: "Place cannot be the content of a definite representation."